HORIZONTOK

A pedagógusképzés reformjának folytatása

Autonómia és felelősség tanulmánykötetek

Autonómia és Felelősség Tanulmánykötetek

HORIZONTOK

A PEDAGÓGUSKÉPZÉS REFORMJÁNAK FOLYTATÁSA

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Neveléstudományi Intézet
Pécs, 2014

A kiadvány a „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban" című TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 kódszámú projekt keretében készült.

Szerkesztette:
Arató Ferenc

Lektorálta:
Bálint Ágnes

A kötetet gondozta:
Márhoffer Nikolett

A kiadás helye: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, Pécs

Felelős kiadó: Ambrusné Kéri Katalin

IBSN: 978-963-642-683-5

ISSN: 2064-9371

Nyomtatta és kötötte: Bolko-Print Kft.

Felelős vezető: Szabó Péter

Tartalomjegyzék

Kéri Katalin

Nevelés- és művelődéstörténet a kompetencia alapú tanárképzésben a Pécsi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetében[3]

A tanulmány röviden áttekintést nyújt arról, hogy a PTE Neveléstudományi Intézetében és az „Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskolában milyen új törekvések és eredmények jellemzik a neveléstörténet megújítását. Eddigi eredményekre építve, hagyományainkból kiindulva fő törekvésünk az, hogy napjainkban forrás- és problémaközpontú, a tanári kompetenciák fejlesztéséhez hozzájáruló, térben és időben komparatív áttekintéseket nyújtó, a diakrón és szinkrón szempontokat együttesen érvényesítő, a hallgatók aktivitására, kutatásaira építő, a hazai és európai értékek mellett a nem nyugati kultúrákra is figyelmet fordító, multiperspektivikus, új forráscsoportokat fókuszba állító, kutatásmódszertani értelemben is korszerű neveléstörténet művelése jelenjen meg a képzésben. A tanulmány néhány jelentős szakirodalmat is megemlítve ehhez ad szempontokat.

Kulcsszavak: neveléstörténet, szinkrón és diakrón szemlélet, multiperspektivitás, komparatisztika

[3] A tanulmány a szerző PTE BTK Neveléstudományi Intézetének Autonómia és felelősség I-II. című, 2013 és 2014 tavaszán tartott konferenciáin elhangzott előadásainak rövidített, szerkesztett változata.

Bevezetés

Napjainkban, a kompetenciafejlesztésen alapuló, új, osztatlan pedagógusképzés egyik központi kérdése, hogy mely tárgyaknak, problématerületeknek van létjogosultságuk a képzésben. A kreditszámok szorításában tervezhető, a hagyományokból merítő és új törekvéseket, szemléletmódokat és tudományos eredményeket is érvényre juttató képzés a neveléstudományok esetében is eddigi tantárgyaink és tartalmaink, módszereink és célkitűzéseink újragondolását kívánja.

A neveléstudományi területek között a nevelés- és művelődéstörténet is helyét és funkcióját keresi a kompetencia alapú pedagógusképzésben. A tanulmány rövid áttekintést nyújt arról, hogy milyen hagyományok, valamint milyen új, elméleti kutatásokkal és gyakorlati innovációkkal alátámasztott törekvések, fejlesztések és eredmények jellemzik a neveléstörténet megújítását a Pécsi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetében.

Az előzmények

A mai PTE jogelőd intézményében, a Janus Pannonius Tudományegyetemen 1983-1989 között kísérleti jelleggel 5 éves képzési idejű, egyetemi szintű tanárképzés indult. Ez a képzés az általános és a középiskolai tanári pályára is felkészítette a hallgatókat. Az akkori tanárképzés keretei között szerepelt szintetizáló tárgyként, a képzés utolsó évében a *Neveléstörténet és összehasonlító pedagógia*, heti 3x45 perces tárgyként, és gyakorlati jeggyel zárult. A tantárgy során a neveléstörténet kifejezetten diakrón szemlélettel került bemutatásra, és a kurzus a 18-20. századra fókuszált. Hangsúlyos volt mindvégig az elsődleges forrásokra alapozott korszak-bemutatás, valamint a tanári bevezető előadás mellett a hallgatói öntevékenység, a diákok kiselőadásai. A tantárgy felelőse ebben az időszakban

Komlósi Sándor[4] volt, és rajta kívül Szekeres János, Várnagy Elemér[5] és Bartha Árpád is tanítottak a kurzushoz kapcsolódóan. Pedagógia szakon, levelező képzési rendben az 1980-as években a *Neveléstörténet* két féléves tárgy volt.

A JPTE tanárképzési programjában az 1990-es évtized elején csupán egy történeti típusú kurzus szerepelt, a *Neveléstörténet*. Eleinte mindössze heti 45 perces, aláírással záruló szeminárium volt, az évtized közepére azonban heti két órás, gyakorlati jeggyel záruló lett a tárgy. A tantárgy az évtized végére hangsúlyozottan a diakrón és a szinkrón szemlélet együttes érvényesítésére alapozódott. (A tárgy oktatói: az évtized közepéig Sándor László, Szekeres János, Bartha Árpád, Várnagy Elemér és Kéri Katalin, 1995-96-tól pedig mellettük V. Molnár László, 1997-től Géczi János voltak.) 1995-ben az akkori igazgató, Zsolnai József kezdeményezésére, V. Molnár László vezetésével megalakult a *neveléstörténeti munkacsoport*, ennek koordinálását kevéssel később Kéri Katalin vette át.

A 2000-ben végrehajtott egyetemi integráció nyomán jött létre a Pécsi Tudományegyetem; ezen belül a más területek mellett a tanárképzést is kézben tartó intézet, a HUFTI maradt önálló, rektor-közvetlen egység. Ebben az időszakban a *Nevelés- és művelődéstörténet* a tanárképzés alapozó tárgya volt, heti 2x45 percben. Speciálkollégiumként is több, a neveléstörténettel kapcsolatos tárgy közül válogathattak a tanárjelöltek, ezek egy része az országban kizárólag Pécsen került meghirdetésre. Ilyenek voltak

[4] Életművéről, tudományos publikációinak adatairól tájékoztat az alábbi kötet: Molnár-Kovács Zsófia (szerk.): *Komlósi Sándor emlékkötet.* Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, Pécs, 2011. Szakmai életút-lapozgató II.

[5] Életművéről, tudományos publikációinak adatairól tájékoztat az alábbi kötet: Molnár-Kovács Zsófia – Bohonya Réka (szerk.): *Várnagy Elemér köszöntése.* Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, Pécs, 2010. Szakmai életút-lapozgató I.

például az alábbi, heti 1 órás és gyakorlati jeggyel záruló kurzusok: *Gyermekkortörténet*; *A lánynevelés története*; *Európán kívüli népek neveléstörténete*; *Bevezetés az iszlám neveléstörténetébe* stb. Pedagógia szakon (A Bologna-rendszerű képzésre történt átállás időszakáig) a hallgatók 5 féléven át tanulták a következő neveléstörténeti tárgyakat: *Bevezetés a neveléstörténeti kutatásokba*; *Diakrón neveléstörténet I-II.*; *Szinkrón neveléstörténet* (e négy tárgy önálló neveléstörténeti szigorlattal zárult); valamint az *Európán kívüli népek neveléstörténete* című, kötelező speciálkollégium szerepelt a képzésükben. Ez az időszak kétségkívül nagyban hozzájárult a tudományterület megerősödéséhez, a pécsi történeti kutatások sokszínűségének kialakulásához.

A PTE-n 2004 áprilisában jött létre az önálló Neveléstudományi Intézet, mely azóta a Bölcsészettudományi Kar része. Ennek egyik tanszéke lett a ma is működő Nevelés- és Művelődéstörténeti Tanszék. (Vezetője azóta folyamatosan, 2016-ig újraválasztva Kéri Katalin, e tanulmány írásakor a tanszék munkatársai még Takács Zsuzsanna Mária és Vörös Katalin. Tanítottak még a tanszéken az elmúlt években Kereszty Orsolya, Nagy Péter Tibor, Bíró Zsuzsanna Hanna, Farkas Claudia, Kaposi József.) Ennek a tanszéknek a kompetencia-körébe tartozik a különböző, történeti és komparatisztikus tárgyak tanítása, kutatása és fejlesztése.

Nevelés- és művelődéstörténet a bolognai típusú tanárképzésben

A bolognai típusú pécsi tanárképzésben a neveléstörténet megőrizte jelentőségét. A BA-s hallgatók számára a 10 kredites, a tanár MA-ra előkészítő tárgyak sávjában szerepel a *Bevezetés a nevelés történetébe* című tárgy, mely a neveléstörténeti és forrástani ismereteket megalapozó, heti 2 órás, 2 kredites kurzus. A hallgatói elégedettséget mérő kérdőívek szerint ebben a sávban ez az egyik legnépszerűbb tárgy, melynek kapcsán a diákok többnyire azt emelik ki, hogy a szemléletformáló hatása jelentős.

A Tanár MA-s hallgatók számára jelenleg Pécsen a *Nevelés- és művelődéstörténet* című tárgy szerepel a képzésben, ami szinkrón szemléletű, heti 2 órás, 2 kredites, kollokviummal záruló kurzus. Főbb tematikai csomópontjai között az alábbiak szerepelnek: A neveléstörténet neveléstudományi és művelődéstörténeti meghatározottságai; A neveléstörténet forrásai, kutatási helyszínei és módszerei. A külföldi és hazai neveléstörténeti kutatások története, eredményeik; Művelődéstörténeti korszakok világképei, azok befolyása a nevelésre. Az egyes korszakok világképe(i) által meghatározott ember- és gyermekkép. Gyermekszemlélet és gyermekkortörténet. A gyermekstátusz változása a történelemben; Az oktatás- és nevelés cél- és hatásrendszere, a nevelési eszmények történeti változása; A műveltségképek, nevelési eszmények átadásának színterei: az intézményen kívüli és az intézményesült nevelés. Az iskola szervezetének, funkcióinak változásai az egyes korszakokban és földrajzi helyszíneken; Az európai civilizáció: egység és elkülönülés. Egyes korok nevelési-oktatási gyakorlata; oktatási tartalmak, nevelési tervek változása térben és időben; a kultúraátadás, a tanulás tartalmi változásai a történelemben; Az ismeretátadás civilizációs eljárásai; oktatási-nevelési módszerek, illetve tanulási módszerek, a segítő nevelés története; Taneszköz-rendszerek, tankönyvek a nevelés történetében. Az iskolai tér. A tanterem és berendezésének története; A pedagógusképzés és -szerep története. A pedagógus szakma kialakulása és differenciálódása; a pedagógusokkal szemben megfogalmazott elvárások a történelem során. A történelmi korszakok jelentősebb hazai és nemzetközi pedagógusai; Az oktatás és nevelés szabályozásának története. Az oktatáspolitika, a tanügyigazgatás és az oktatási törvényhozás nemzetközi tendenciái és hazai története. Eltérő kultúrák és nyelvek a nevelés hazai színterén; a többnemzetiségű kultúra megjelenítése; Lánynevelés és női művelődés a történelemben; A felnőttképzés helye a magyar és az egyetemes neveléstörténetben.

A Pedagógia BA szakon több féléven keresztül találkoznak a hallgatók neveléstörténeti tárgyakkal. (Elsőként a *Neveléstörténeti források*, majd a *Nevelés- és művelődéstörténet I-II.* című, 2, illetve 3-3 kredites tárgyak szerepelnek a tantervben, továbbá a *Pedagógiai*

kutatásmódszertan I-II. című, két féléves tárgy is tartalmaz történeti kutatásokra felkészítő kurzus-elemeket.) Ez fontos előképzettséget jelent számukra, ha tanulmányaikat később Pedagógia Tanár MA vagy Neveléstudomány MA szakosként, illetve Tantervfejlesztő Tanár MA szakon folytatják.

Nevelés- és művelődéstörténet a 2013 őszétől indult, osztatlan tanárképzésben

Szemléletmód, elméleti keretek

Az új tanárképzési programban a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi és Természettudományi Karán a *Nevelés- és művelődéstörténet* szintetizáló jellegű, diakrón és szinkrón szemléletű, heti 2 órás, 2 kredites, kollokviummal záruló tárgy lesz, a képzés 7. félévében. A neveléstörténet tanításának, kutatásának napjainkban csak úgy lehet megőrizni korábban kivívott rangját, helyét a képzésben, ha a tárgy (maga a tudományterület) tematikai, forrástani, módszertani értelemben folyamatosan gazdagodik, kiemelten problémaközpontú, komparatív szemléletű diszciplínává válik. Ennek értelmében Pécsen hangsúlyozottan fontosnak tartjuk azt, hogy a nevelés- és művelődéstörténet kutatása és tanítása során:

- *Szinkronisztikus*, problématörténeti kutatásokkal kell ötvözni a diakrón vizsgálódásokat;
- Kiterjedt *hatás- és recepcióvizsgálatokra* van szükség;
- *Forrásközpontú* megközelítés szükséges;
- A *nem intézményesült nevelés* (a szocializáció) történetére is figyelmet kell fordítani;
- A neveléstörténet-írásból *korábban hiányzó* társadalmi csoportokkal/népekkel is foglalkozni kell (nők, gyerekek, kisebbségek, Európán kívüli kultúrák stb.);

• Hangsúlyozottan fontos a *tanári szakma* történetének áttekintése;

• A *nemzeti értékek* feltárása és megőrzése mellett szükséges a *világméretű perspektíva*;

• Tanári előadások helyett törekedni kell arra, hogy az órákon a *diákok is aktívan részt vegyenek* a források összegyűjtésében és értékelésében, változatos tanulásszervezési módszerekkel teremtve számukra lehetőséget tanári kompetenciáik fejlesztésére.

Fejlesztendő kompetenciaterületek

– A tanulói személyiség fejlesztése: a demokratikus társadalmi értékek, a sajátos nemzeti hagyományok, az európai kulturális és egyetemes emberi értékek elsajátítása.

– A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, interkulturális nevelési programok alkalmazása, együttműködés készségének fejlesztése.

– A szaktudományi tudás felhasználásával a tanulók műveltségének, készségeinek és képességeinek fejlesztése, az adott szakterületen szerzett tudás tantervi, műveltségterületi összefüggésekbe való ágyazása, tudományos fogalmak, fogalomrendszerek fejlődésének elősegítése valamint az egyes tudományterületek szemléletmódja és értékeinek megismerése.

– Az egész életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák fejlesztése, információ- feldolgozás, problémamegoldó gondolkodás folyamatos fejlesztése, az önálló tanulás képességeinek megalapozása.

– A tanulási folyamat szervezése: a tudásforrások célszerű kiválasztása, az új információs-kommunikációs technológia alkalmazása.

– A szakmai fejlődésben elkötelezettség, önművelés, a szakirodalom folyamatos követése, neveléstudományi kutatások

végzése, saját munkához szükséges tudományosan megalapozott eszközök értékelése.

A fejlesztések tanárképzésen túlmutató támaszai és lehetőségei

Az új típusú tanárképzés esetében a nevelés- és művelődéstörténet megújulását, gazdagodását szeretnénk szorosan összekapcsolni a PTE BTK „Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola Oktatástörténeti programjának munkájával. A Doktori Iskolában folyó kutatások, az iskola hazai és külföldi neveléstörténészekkel és szakmai szervezetekkel kiépített kapcsolatai közvetlen és napi lehetőséget teremtenek a tanárképzés hallgatói és oktatói számára a megújulásra és a kutatásokba történő bekapcsolódásra, emellett a tanárképzés befejezése utáni továbbtanulási lehetőséget is megteremtik. Szintén fontos szakmai hátteret jelent a neveléstörténet szempontjából az MTA PAB keretei között 2006 óta működő Neveléstörténeti Munkabizottság tevékenysége, mely négy megye és a régió határon túli magyar neveléstörténész kutatóinak a szakmai fóruma.

A multiperspektivikus szemléletmód erősítése

Jelen tanulmányunkban csupán egyet emelünk ki a kompetencia alapú képzés Intézetünkben fontosnak tartott *horizontális aspektusai* közül: a *multiperspektivitás* jelentőségét. A nevelés- és művelődéstörténet alapot jelenthet ahhoz, hogy a leendő pedagógusok képzésük során a *térben és időben tág*, a fogalom széles értelmében vett *egyetemes* ismeretekkel, az ezekre épülő, ezekből kibontható gondolkodásmóddal találkozzanak. Ez illeszkedik az évezredünk elején mind markánsabban körvonalazódó nemzetközi kutatási irányzatokhoz, hiszen a világban ma számos – gyakran azonban egymástól földrajzi, szemléletbeli, nyelvi és egyéb okok miatt elszigetelt – törekvés figyelhető meg az egyetemes neveléstörténet kereteinek kitágítását, illetve az összehasonlító neveléstudomány módszertanának fejlesztését illetően. A 21. század elején szükség van ugyanis arra, hogy bolygónk gazdasági, politikai, ökológiai,

társadalmi és egyéb problémáit ne csupán helyi szinten ismerjük és kezeljük, hanem rendelkezzünk az ezeket illető átfogó szemlélettel. Az egyes népeknek, országoknak és kontinenseknek közös erőfeszítéseket is kell tenniük az emberi civilizáció jövője, túlélése érdekében. Szükség van tehát az erők, az ismeretek egyesítésére, és ennek előmozdításához arra is, hogy minél többet tudjunk meg másokról, a *másik*-ról. Ez – a nevelés múltjának szempontjából is kiemelt fontosságú célkitűzés – hozzájárulhat számos probléma világosabb elemzéséhez. A világméretű perspektíva és a multiperspektivikus látásmód együtt kell, hogy érvényesüljön a pedagógusok munkája során is, így ezek a tanárképzés sarkalatos pontjai. Saját múltunk, értékeink megismerése mellett törekedni kell arra, hogy más társadalmak, népek nevelési hagyományai, eredményei is helyet kapjanak a kompetencia alapú pedagógusképzésben, hiszen ezek megismerésével tudjuk átgondolni saját örökségünket és értékeinket. Timothy Reagan amerikai neveléstörténész szerint ezek segítenek „nyitottabbá válni a fontos nevelési kérdéseket érintő alternatív nézőpontokat illetően" (REAGAN 2005:9.) Szintén a multiperspektivikus nézőpont fontosságára, és az időben, térben egyaránt kiterjedt összehasonlítás szükségességére hívták fel a figyelmet azon tanulmányok, amelyek egy 1994-es összehasonlító neveléstudományi konferenciát követően születtek. Az *East-West Dialogue in Knowledge and Higher Education* című kötet különösen a nyugati felsőoktatás alakulásának szemszögéből vizsgálja a „keleti" hatásokat. (HAYHOE – PAN 1996)

Számos további szakkönyv és konferencia-kötet nyújthat segítséget pedagógusképzési tartalmaink kidolgozásához. Tanulmányunkban még egy, a neveléstörténészek nemzetközi közössége előtt jól ismert kötet rövid bemutatását adjuk. 2000-ben Moszkvában látott napvilágot angol nyelven az az újszerű és példaértékű könyv, amely Kadriya Salimova és Nan L. Dodde szerkesztésében 18 ország neveléstörténetének áttekintését nyújtja egy-egy hasonló módon tagolt tanulmányban. (SALIMOVA – DODDE 2000) A szerzői együttesben ausztrál, azeri, kínai, angol, finn, francia, német, görög, indiai, japán, holland, lengyel, orosz, dél-

afrikai, svájci, szír, török és amerikai kutatók kaptak lehetőséget annak bemutatására, hogy mivel járult hozzá saját népük, országuk a nevelési eredmények gazdagodásához. Az egységes tanulmányírási és szerkesztési szempontok ellenére hihetetlenül színes, az egyes földrajzi területek különbségeit jól felszínre hozó, éppen ezért a komparatív neveléstörténet műveléséhez jó alapot adó munka született. Ahogyan a szerkesztők kiemelték, az együttesen áttekintett tanulmányok rámutattak arra, hogy az ember minden történelmi korban és helyszínen egyszerre terméke és alakítója, teremtője is a történeti folyamatoknak, illetve hogy a pedagógiai gondolatoknak, a nevelésnek kiemelt szerepe van az egyén életében éppúgy, mint népek, országok sorsában, végső soron a történelem alakításában. Jövőnk szempontjából a világon mindenütt kiemelt feladat az ifjúság nevelése, ám a diákoknak nem elegendő olyan életvezetési tanácsokat átadni, mint „Élj békében másokkal!" vagy „Fogadd el mások kultúráját!", hanem mindennek az előmozdításához mindennapi, folyamatos építkezés szükséges. Az *egyszerre nemzeti és glóbuszszintű neveléstörténet* kedvező módon alakíthatja a tudományos szemléletet és a multiperspektivikus látásmódot, a saját hazánk és más országok népei iránti attitűdöt.[6] A valóban egyetemes neveléstörténet művelése ugyanis segít közös szellemi kapcsolódásokat, összekötő kulturális elemeket keresni különböző népek és népcsoportok között, rámutatva ugyanakkor az egyediségekre, amelyek mind-mind az emberiség nevelési múltjának, nevelési örökségének részei.

[6] Uo. 12. o.

Összegző gondolatok

A neveléstörténet a tanulmányunkban áttekintett 30 évben a Pécsi Tudományegyetem tanárképzésében és pedagógia szakos képzésében mindig nyomatékkal jelen volt, több száz szakdolgozat, számos OTDK-n helyezést elért dolgozat, lezárt vagy folyamatban lévő doktori kutatási téma, szakkönyvek, tanulmányok sora bizonyítja a tudományterület iránti „pécsi" érdeklődést, ill. az elért eredményeket. Az elmúlt 15 évben Pécsett is kifejezetten hangsúlyossá vált a szinkrón és diakrón szempontokat együttesen érvényre juttató, a tanárjelöltek szemléletformálásához, korszak- és forrásértelmező tevékenységéhez hozzájáruló tantárgy művelése.

A tartalmi-módszertani-forrástani megújulás mellett a *felsőoktatás-didaktika* területén jelentkező, további fejlesztések is szükségesek ahhoz, hogy ez a tudományterület, maga a *történeti és multiperspektivikus szemléletmód* valóban eredményesen járuljon hozzá a kompetencia-alapú pedagógusképzéshez. A nevelés- és művelődéstörténeti kurzusokat – reflektálva a tudományterület legújabb fejlődési tendenciáira és a módszertani eredményekre (projektmódszer, kooperatív technikák stb. bevezetése) – újra kell gondolni.

A PTE jelenlegi szakmai testületeiben, szervezeti egységeiben mindezek miatt nem kérdőjeleződött meg a tárgy, a tudományterület tanár- és doktorképzésben való létjogosultsága az előttünk álló átalakulások szempontjából sem, így terveink és reményeink szerint a nevelés- és művelődéstörténet Pécsen a jövőben is a történelmi szemléletformálás, a kritikai gondolkodás, a tanári szakmára történő felkészítés és önreflexió, valamint a glóbusz-szintű szemlélet és (ugyanakkor) a nemzeti értékek erősítésének fontos eszköze lesz. Más tárgyakkal – kiemelten is az interkulturalitással, komparatisztikával, pedagógiai és történeti antropológiával foglalkozó kurzusokkal összhangban – a történeti ismeretek erősíteni fogják a multiperspektivikus gondolkodásmódot.

Felhasznált irodalom

HAYHOE, Ruth – PAN, Julia (eds.): *East-West Dialogue in Knowledge and Higher Education.* An East Gate Book, E. Sharpe, Armonk, New York, London, 1996.

REAGAN, Timothy: *Non-Western Educational Traditions. Indigenous Approaches to Educational Tought and Practice.* Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, Mahwah, New Jersey – London, 2005. (3., bővített kiadás)

SALIMOVA, Kadriya – DODDE, Nan L. (eds.): *International Handbook on History of Education.* Orbita, Moscow, 2000.

Az *Autonómia és Felelősség* tanulmánykötet-sorozat első tagjaként megjelenő Horizontok című kötet azokat a horizontálisan érvényesülő megközelítéseket, irányokat mutatja be, amelyeket a pécsi neveléstudományi műhely emelt ki a jelenleg is zajló pedagógusképzési reform helyi irányvonalaiként, értékeiként. Az *intézményfejlesztési kontextusban* értelmezett kompetencia alapú pedagógusképzés, az *interkulturalitás* és *inkluzivitás* szempontjainak érvényesítése, a I segítségével, valamint a *multiperspektivikus* értelmezési horizontot biztosító nevelés- és művelődéstörténeti kutatások és pedagógusképzési gyakorlat képezik a legfontosabb horizontokat a jelenlegi fejlesztési törekvések között. A sorozat célja, hogy lehetőséget adjon olyan tanulmányok megjelenésére, amelyek ezen horizontok valamelyikén bontják ki tudományos témájukat. A kötetek a tervek szerint két részből állnak majd. Az első részben a pécsi neveléstudományi műhelyhez kapcsolódó tanulmányok kapnak mindig helyet, a második részben pedig lehetőséget adunk más neveléstudományi műhelyek számára, kutatási-fejlesztési eredményeik bemutatására, különösen a nemzetközi diskurzusra is kitekintő megközelítéseket részesítve előnyben. Jelen kötetben is az első részben a fenti horizontokhoz kapcsolódó írásművek találhatók. Míg a másik részben Falus Iván és kutatócsoportja által készített, a gyakornoki pályaszocializációs modelleket a nemzetközi kontextusban vizsgáló kutatás eredményeit bemutató munkák sorakoznak.

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális Alap

BEFEKTETÉS A J